

мовлення вихователів збідніле, в мовленні багато русизмів, кальок. Причинами низької мовленнєвої культури сьогодні можна вважати такі: небажання читати художню літературу українською мовою; відсутність навичок користуватися словниками та додатковою літературою; байдужість до вивчення мови, а звідси не усвідомлення схожого й відмінного в двох споріднених мовах, що призводить до вживання мовних кальок та російських слів; наслідування модних слів-штампів, вживання діалектизмів та жаргонізмів.

Оскільки педагогу належить важлива роль в естетичному вихованні та вихованні культури мовлення дітей, то студентам – майбутнім педагогам – необхідно ставитись до культури мовлення не тільки як до професійного обов'язку, а й як до соціального явища.

Для підвищення формування естетичної культури засобами рідної мови вважаємо за необхідне дотримуватися таких вимог: ставитися з повагою до національної мови українського народу, шанувати людей та своїх вихованців, бути уважним до кожного слова; виробити навичку читати твори українською мовою, прислухатися до мовлення інших людей; тренувати пам'ять, запам'ятовуючи образні вирази, тропи, прислів'я, приказки та влучно їх використовувати; добре володіти нормами літературної мови, для чого виробити звичку користуватися словниками; не вживати слів-паразитів, кальок, слів-штампів та своєчасно виправляти їх у мовленні інших людей і, особливо, своїх вихованців; виробити свій мовний стиль, що визначається правильною вимовою і бездоганним володінням позамовними засобами.

Звідси робимо висновок, що погане, засмічене мовлення – це показник невихованості людини, збитки навчально-вихованого процесу як у школі, так і у вищому навчальному закладі. Отже, саме мові належить провідна роль у формуванні естетичної культури студентів – майбутніх педагогів.

Література

1. Бахтин М. М. Вопросы литературы и эстетики. Исслед. разных лет: лит. обзор / М. М. Бахтин. – М.: Худож. лит., 1975. – 504 с.
2. Богущ А. М. Дошкільна лінгводидактика: теорія і практика / А. М. Богущ. – Запоріжжя: Просвіта, 2000. – 228 с.
3. Крутоголова О. В. Естетичне виховання учнів у процесі вивчення української мови в школі (5-7 кл.): Дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.02 „Теорія та методика навчання (українська мова)” / О. В. Крутоголова. – К., 1994. – 195 с.
4. Кучерук О. А. Естетичне виховання на уроках української мови в школі (8-9 кл.): Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.02 „Теорія та методика навчання (українська мова)” / О. А. Кучерук. – К., 2000. – 19 с.
5. Мацько Л. Стратегія мовної освіти в Україні / Л. Мацько // Педагогічна газета, 2004. – №5(118). – С. 3.
6. Миропольская Н. Е. Вслушиваясь в слово: пособие [для уч.] / Н. Е. Миропольская. – К.: Рад. шк., 1989. – 195 с.
7. Потебня А. А. Теоретическая поэтика / А. А. Потебня; [Сост., авт. вступ. ст. и коммент. А. Б. Муратов]. – М.: Высшая школа. – 1990. – 344 с. (Класика літературної науки).

Надійшла до редколегії 29.09.2009

УДК:378.937+378.126+370.179.2

Коваленко Л. Г.

ПРО ОДИН ІЗ ПІДХОДІВ ДО ОПТИМІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ

В статті висвітлено деякі шляхи підвищення якості підготовки вчителів технологій на основному етапі їх професійного становлення. Ключові слова: учителі технологій, технологічна підготовка, проектна діяльність, тестування.

Коваленко Л. Г. Об одном из подходов к оптимизации процесса подготовки учителей технологий.
В статье отображены некоторые аспекты проблемы повышения качества подготовки учителей технологий на основном этапе их профессионального становления. Ключевые слова: преподаватели технологий, технологическая подготовка, проектная деятельность, тестирование.

Kovalenko L. G. About one of approaches to optimization of process of preparation of teachers of technologies. The article describes the same aspects of problems increasing of quality of teachers' training on the main stage of their professional formation. Key words: teachers of technologies, technological preparation, project activity, testing.

Актуальність дослідження зумовлена підвищенням соціальних вимог до підготовки фахівців вітчизняної освітньої сфери, що пов'язано з переходом економіки України на ринкові відносини, створенням суб'єктів господарювання різних форм власності, демократизації у політичній і духовній сферах. Зазначене об'єктивно підштовхує реформаційні процеси в освітній галузі «Технологія». Тому слушними виглядають такі кроки, як перехід до багатоступеневої системи підготовки кадрів, відкриття поряд з державними навчальними закладами приватних вищих навчальних закладів, здатних оперативно реагувати на суспільні виробничі потреби. Отже, мова йде про те, що сучасність висуває на перший план завдання створення в Україні умов для розвитку і актуалізації творчого потенціалу людини як стратегічну ціль системи вищої освіти.

Мета статті – висвітлення деяких аспектів, що безпосередньо пов'язані з підвищенням ефективності підготовки вчителів технологій на основному етапі їх професійного становлення в умовах вищої школи.

З огляду на реалії сьогодення, цілком очевидним є факт соціально-педагогічної потреби у фахівцеві, який досконало володіє психолого-педагогічною діагностикою, методами наукового пізнання, педагогічного дослідження, методикою професійного аналізу та сучасними комп'ютерними технологіями. Методичний орієнтир, отриманий студентом у вищій школі, має забезпечити його інтеграцією та актуалізацією знань, які були засвоєні ним при вивченні фахових навчальних дисциплін. Підвищення рівня педагогічної культури, гуманізація взаємодії учасників педагогічного процесу, самоаналіз педагогічної діяльності, прагнення вчителів до самоосвіти й творчості – це головні складові розвитку професіоналізму, які значно складніше реалізовувати в умовах післядипломної освіти педагогічних кадрів, ніж опанувати новий зміст і технології навчально-виховного процесу. При цьому особливої уваги потребує створення умов для вільного розвитку творчого потенціалу людини як найважливішого механізму активного ставлення особистості до світу і до самої себе.

Сприяючою обставиною для вітчизняної освітянської практики є те, що в Україні прийнята і затверджена державна програма „Вчитель”, спрямована на розв'язання проблем, пов'язаних із підготовкою, професійною діяльністю та післядипломною освітою педагогічних працівників, на забезпечення гарантованої державної підтримки у цій сфері. Метою програми є визначення першочергових та перспективних заходів щодо здійснення реформування системи освіти в контексті вимог сучасного інформаційно-технологічного суспільства, забезпечення економічних і соціальних гарантій професійної самореалізації педагогічних працівників, утвердження їх високого соціального статусу [2].

Для створення умов якісного засвоєння понять, явищ, закономірностей, технологій обов'язковим має бути зв'язок між навчальними темами, спільний термінологічний апарат та спрямованість на формування всебічно розвиненої особистості. Найбільш повно та ефективно формування всебічно розвиненої особистості проходить при використанні міжпредметних зв'язків (МПЗ) у навчальному процесі. Встановлено, що міжпредметні зв'язки забезпечують поглиблене вивчення теоретичного матеріалу і формування узагальнених наукових понять, допомагають студентам застосовувати здобуті знання на практиці, сприяють виробленню вміння знаходити загальні закономірності і відмінності при розгляді різноманітних процесів, що підвищує ефективність навчального процесу.

Вищевикладене складає своєрідний ресурс, задіяність якого, безсумнівно, сприяє процесу оптимізації підготовки фахівців. Стосовно майбутнього вчителя технологій, то доцільно спрямовувати педагогічні зусилля на розв'язання таких завдань:

а) принципове оновлення змісту та навчально-методичного забезпечення підготовки й підвищення кваліфікації вчителів технологій, що забезпечить їхню методологічну та соціальну підготовку. Одним із головних напрямів професійного формування майбутнього вчителя

трудового навчання є технологічна підготовка. Саме поняття технологічної підготовки дуже широке, а зміст ґрунтується на процесах і явищах, які розкриваються в наповненні професійно-орієнтованих дисциплін, таких, як теоретична механіка, опір матеріалів, деталі машин, гідравліка тощо;

б) розробка нових технологій підготовки й підвищення кваліфікації викладачів, що відображає рівень розвитку сучасних фундаментальних і прикладних наук, диференціацію та індивідуалізацію навчання, а також – кращий досвід створення авторських шкіл;

в) розвиток та вдосконалення системи забезпечення безперервної педагогічної освіти, створення багатофункціональних центрів для задоволення освітніх потреб учителів технологій.

Сучасна психолого-педагогічна наука переконливо доводить, що основу будь-якого процесу навчання особистості становлять уміння й навички самостійно здобувати знання. Вихід на технологічний рівень проектування навчального процесу і реалізації проектів у вищій школі робить майбутнього педагога високопрофесійним, формує творчу особистість і відкриває нові перспективи в майбутній трудовій діяльності.

Спираючись на теоретичні засади проектної діяльності особистості та враховуючи результати аналізу інноваційних підходів до підготовки вчителя технологій, що склались у передовому досвіді вищих шкіл (А. Кавалерова, П. Кравчук, А. Лук, А. Матюшкін, М. Михальченко, М. Моляко, Я. Пономарьов), ми дійшли певних узагальнень.

Перше. Проектна діяльність може носити як дослідницький (творчий), ігровий (рольовий) так і практико-орієнтований (прикладний) характер. *Ігрові (рольові) проекти* передбачають технологію моделювання реальних стосунків суб'єктів процесу трудової підготовки (на заняттях ТМТН та в позааудиторний час, у проблемному гуртку). *Дослідницькі проекти* стосуються технологій навчання; вони потребують міждисциплінарної інтеграції. Реалізуються через курсові, дипломні та магістерські роботи. *Практико-орієнтовані (прикладні)* включають пророблення певного кола практичних проблем, які стосуються удосконалення елементів занять – технологія проектування та виготовлення наочності на уроки трудового навчання і креслення, проектування й виготовлення інструментів і виробів для учнів; проекти майстерень та лабораторій до занять. Проекти можуть бути багатовекторні: інженерна графіка – комп'ютерна графіка – практикум у навчальних майстернях; креслення – методика викладання креслення – методика трудового навчання; математика – фізика – креслення – практикум у навчальних майстернях тощо.

Виходячи із зазначеного, ми визначили наступні види проектів: *технічні проекти*, які потребують знань студентів із природничо-математичних та загальнотехнічних (фахових) дисциплін. До них належать, зокрема:

1) проекти пошуку та вибору ефективного фізичного і механічного принципу дії для конкретних умов і вимог (винахідницькі);

2) проекти найбільш раціонального технічного вирішення при зазначеному принципі машин і механізмів;

3) проекти визначення оптимальних значень параметрів заданого технічного розв'язку (розміри, маса, швидкість, режими різання тощо).

У процесі реалізації наступних проектів студенти використовують знання з фізики, інженерної графіки, практикуму в навчальних майстернях, різання матеріалів та опору матеріалів.

Графічні проекти – потребують інтеграції знань із креслення, інженерної графіки, комп'ютерної графіки. *Дидактичні проекти* – при їх вирішенні студенти застосовують знання і вміння з педагогіки та методики фахових дисциплін.

Друге. Визначення шляхів і розробка методів підвищення ефективності підготовки вчителів трудового навчання у вищій школі є одним із головних завдань сучасності. Серед чинників, які стримують сьогодні розвиток та реформування освітньої галузі в Україні, привертають до себе увагу наступні. По-перше, важливо мати на увазі, що освіта – це, на думку В. Андрущенка, „... консервативна система. Вона надто обережно сприймає нововведення і надто повільно перебудовується” [1, с. 83]. Ще один чинник, що істотно впливає на вищу освіту

і який дослідники не завжди, не систематично і не повністю враховують, – це процес сучасної глобалізації, яка загострює конкуренцію, зокрема і у сфері вищої освіти. Тому вітчизняна вища школа має готувати конкурентноспроможного фахівця не тільки з огляду на соціально-економічні умови України, а й з огляду на світовий контекст. Іншими факторами виявляються динамізм зміни технології, знань, інформації, що ми спостерігаємо у світі. Це потребує змін і в самому навчальному процесі. Нині важливо усвідомити, що пізнавальна діяльність не завершується у вищому навчальному закладі, яким би престижним він не був. Засвоївши певну суму знань, умінь і навичок, студент повинен уміти використати засвоєну інформацію у перетворювальній діяльності. Тому навчальні плани і навчальна діяльність загалом потребують серйозних коректив відповідно до нового соціального замовлення.

Третє. Важливе значення у підготовці спеціалістів у вищій школі західних країн має індивідуалізація навчання, цьому сприяє наявність різних форм навчальних закладів – з двох-, трьох- і чотирьохрічними термінами навчання, і таких, що виникли у зв'язку з розповсюдженням систем сучасної масової комунікації і інформаційних мереж (університети „без стін”, телеколеджі, заочні курси тощо). Терміни вивчення тих чи інших навчальних дисциплін у більшості випадків визначаються самими студентами разом із викладачами у відповідності з можливостями (розумовими і фінансовими), здібностями і бажаннями суб'єкта навчання. Критерієм успішності при цьому виступає не термін перебування студента в університеті чи коледжі, а повне засвоєння навчального матеріалу. Саме застосування різноманітних форм контролю знань і дає можливість позбавитись випадковості у можливості отримання диплому про закінчення навчального закладу. Відмінність західної системи вищої освіти полягає також у досить широкому використанні науково обґрунтованих форм впливу на студентів – специфічна подача матеріалу на лекціях, організація активної участі аудиторії в обговоренні тих чи інших проблем на практичних та семінарських заняттях. Лекція тут скоріше має інформаційно-спрямовуючий, консультативний характер і втрачає значення основної інформаційної форми у спілкуванні між у викладачами і студентами.

Четверте. Важливою умовою ефективного функціонування багатоступеневої системи вищої освіти є диференційований підхід до формування контингенту студентів, починаючи від підбору абітурієнтів шляхом застосування різних типів тестів (у тому числі і на визначення рівня розвиненості здібностей, здатності до оволодіння тією чи іншою професією, загальнокультурної підготовки) і закінчуючи підготовкою спеціаліста для виконання конкретних обов'язків на конкретному робочому місці. Наприклад, у США вищі навчальні заклади за рівнем вимог до абітурієнтів розподіляються на шість категорій. В інженерно-технічних вищих школах студенти розподіляються на такі групи: наукові працівники, інженери-конструктори, технологи, техніки. Їх навчання ведеться за різними програмами з використанням особливих методик, що дозволяє більш цілеспрямовано вести професійну підготовку.

Звичайно, вказана система не є ідеальною, їй притаманні свої вади і протиріччя. Тому мова не може йти про сліпе копіювання західної моделі або консервування власної. Питання повинне ставитись іншим чином: система вищої освіти в Україні має набути вигляду, який відповідав би сучасному рівню розвитку цивілізації і загальнолюдських цінностей, спираючись на власний і закордонний досвід і зберігаючи національні духовні і культурні надбання. Очевидно, що окрім зроблених кроків (багатоступенева освіта, плюралізм форм власності, введення платної освіти) необхідні і подальші, які б зробили вищу освіту в Україні більш гнучкою і динамічною.

Підкреслимо, що проблема вдосконалення процесу викладання гуманітарної складової вищої, зокрема, інженерної освіти, багатогранна. У межах проблематики, що нами розглядається, виділимо таке питання, як форма контролю рівня підготовленості спеціаліста у вищій школі з основних параметрів. Реалізація гасла „універсалізм і свобода” передбачає, зокрема, перехід від підпорядкованого семестровому ритму навчального процесу, контролю ступеню сформованості знань, умінь, навичок студентів у формі іспитів, заліків, атестацій до системи рейтингової оцінки з цілим набором методичних засобів з урахуванням конкретних цілей і завдань навчальних курсів, їх розділів, а також залежно від спрямованості інтересів і цілей як суб'єктів, так і об'єктів контролю. При цьому вже зараз поряд із традиційними формами

і методиками контролю широко використовуються і нетрадиційні (тести, опитування соціологічного, соціально-психологічного, психологічного характеру).

Як відомо, у західноєвропейській освіті, і особливо в США, тестування розглядається як одна з головних форм контролю не тільки наявних знань і вмінь, але й ступеню готовності особистості до оволодіння знаннями певного профілю, рівня розвитку якостей особистості, наявності визначених соціально-психологічних і психологічних якостей. Причому система тестування охоплює різні стадії формування особистості, окремі сфери духовно-діяльного відношення людини до світу [5]. Різні типи тестів, батареї тестів, окремі тести доповнюють один одного, між ними зберігається певна спадкоємність, можливий перехрестний контроль інформації, її репрезентативності, причому підготовкою тестів, перевіркою їх якості, апробацією займаються спеціалізовані дослідницькі і навчально-методичні підрозділи. Тести використовуються як безпосередньо вчителями шкіл, викладачами коледжів і університетів, а також для контролю якості підготовки школярів і студентів у ході акредитації навчальних закладів державними і недержавними акредитаційними комісіями.

Система тестування виступає не самоціллю, а однією з ланок підготовки кадрів через вищу освіту, складаючи основу рейтингової оцінки знань, умінь, навичок спеціаліста з метою подальшого заохочення найбільш підготовлених. У результаті навчання стає мотивованим, індивідуально здійснюваним процесом, у якому важливу роль відіграє зацікавленість студента його результатами, самостійність і ініціативність при вирішенні навчально-пізнавальних завдань, оволодінні змістом курсів та їх виборі. Таким чином, тестування орієнтовано на кінцеву ефективність у підготовці спеціаліста, на використання і розвиток творчого потенціалу людини. Така спрямованість певним чином формує як саму систему, так і діяльність педагогів і студентів. На відміну від Заходу, в вищих школах України поки не склався систематичний досвід масового використання тестового контролю з метою досягнення навчальних і виховних цілей. Відрізняються і соціально-економічні умови, традиції. Зі специфікою такого роду необхідно рахуватись у процесі розробки стратегії і тактики впровадження нових навчальних технологій у вітчизняних вищих навчальних закладах.

Сучасні технології, які почали поступово впроваджуватися в практику роботи української загальноосвітньої школи, ми розглядаємо як обов'язкову і необхідну передумову духовного, інтелектуального та творчого розвитку учнів. Цілком зрозуміло, що зазначені технології самі по собі не реалізуються. Щоб вони були ефективними і давали потрібний педагогічний ефект, має бути носій та реалізатор нових педагогічних ідей, тобто вчитель. Технологічна підготовка студентів є найбільш якісною та наповненою змістом в тому випадку, коли під час навчального процесу розкриваються взаємозв'язки між теорією із професійно-орієнтованих дисциплін (опір матеріалів, теоретична механіка, деталі машин) та суттю технологічного явища чи процесу.

Таким чином, проведений аналіз свідчить, що вища школа України потребує значних реформаційних змін, але не таких, які б копіювали зарубіжний досвід чи мали за мету механічне скорочення мережі освітніх закладів під приводом відсутності коштів на їх утримання, чи через нібито занадто велику їх кількість для України. Система вищої освіти – це фундамент збереження і розвитку творчого потенціалу суспільства і найважливіший канал розвитку і актуалізації творчих можливостей окремої людини. Перспективи нашого подальшого дослідження у розробці технологічного підходу до підготовки майбутнього вчителя технологій, який би ґрунтувався на ідеї збереження і реконструюванні у відповідності з новітніми тенденціями розвитку сучасної цивілізації, спираючись на власні традиції і виправдані пріоритети заради майбутнього українського народу.

Література

1. Андрущенко В. Вийти за межі моделі „розвитку навздогін” / В. Андрущенко // Віче. – 2001. – № 10. – С. 78-90.
2. Державна програма «Вчитель» // Освіта України. – 2 квітня 2002. – №27. – С. 2-7.
3. Долженко О. В. Современные методы и технология обучения в техническом вузе / О. В. Долженко, В. Л. Шатуновский. – М: Высшая школа, 2006. – 191 с.

4. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования / Под ред. Е. С. Полат. – 2-е изд. стер. – М.: Академия, 2005. – 272 с.

5. Основы тестирования и работы с одарёнными детьми в США. – М., 1989. – 186 с.

6. Удосконалення підготовки вчителя загальнотехнічних дисциплін / за ред. Д. О. Тхоржевського. – К.: КДП, 2002. – 72 с.

Надійшла до редколегії 29.09.2009

УДК 370.174

Корешкова С. П.

СУМІСНЕ НАВЧАННЯ ЯК ДОСВІД ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В ОСВІТІ АВСТРАЛІЇ

У статті розглядається досвід використання колаборативного навчання у вищій інженерній освіті Австралії. Ключові слова: колаборативне навчання, інновація, проектна робота, курсові проекти.

Корешкова С. П. Совместное обучение как опыт инновационных процессов в образовании Австралии. В статье идет речь об успешной инновации в высшем инженерном образовании Австралии. Ключевые слова: коллаборативное обучение, инновация, проектная работа, курсовые проекты.

Koreshkova S. P. Collaborative teaching as experience of innovative processes in formation of Australia. This article deals with successful innovation in higher engineering education of Australia. Key words: collaborative learning, innovations, project work, course work.

Модернізація української освіти має на меті підвищення її якості, досягнення нових освітніх результатів, адекватних вимогам сучасного суспільства. Вона в значній мірі обумовлена тим, що освітній процес все менше відповідає соціальним сподіванням. У наш час фахівці пропонують різні шляхи вирішення проблеми якості освіти [1, с. 22]. У полі зору спеціалістів вивчення зарубіжних інноваційних процесів. Досвід найбільш успішних країн світу доводить – в сучасному глобалізованому та інформатизованому світі конкурентні переваги країни та її суб'єктів забезпечуються не стільки потужністю базових галузей економіки, скільки численними факторами, пов'язаними з якістю та активністю людських ресурсів [2, с. 55]. Приєднання України до Болонського процесу вимагає вивчення досвіду зарубіжних країн.

У даній статті йдеться про інноваційні процеси в інженерній освіті Університету Південної Австралії (UniSA), а саме про колаборативне навчання в інженерній освіті. Поняття колаборативного навчання згадується в практиці навчання в групах, сформованих для особливої мети – досягнення ряду освітніх цілей. Маленькі групи з п'яти осіб, налаштованих на досягнення успішного навчального результату, після роботи демонструють здобуті знання і навички та завершення завдання. Колаборативне навчання швидко отримало позитивний відгук науковців та практиків, позаяк надає студентам можливість брати участь у дискусіях, нести відповідальність за своє власне навчання і таким чином ставати критичними мислителями. Існує значна кількість поглядів на сутність колаборативного навчання: від роботи в групі і в класі до позакласної діяльності, виходячи за рамки звичайного і дистанційного навчання, де комп'ютерні інформаційні технології набувають домінуючої важливості. Деякою мірою це стосується і принципів товариського відношення, що демонструє вислів *Unus pro Omnibus. Omnes pro Uno*, який є неофіційним лозунгом Швейцарії і підтримується країнами у багатьох частинах світу, особливо в Європі і в Північній Америці [6, с. 8].

Науковці визначили п'ять основних елементів, які зумовлюють цей тип навчання: 1) позитивна взаємозалежність; 2) активізуюча взаємодія; 3) індивідуальна відповідальність; 4) використання міжособистісних умінь; 5) контроль прогресу. Позитивна взаємозалежність говорить про віру в те, що група може бути успішною за умови, що всі учасники команди зроблять все можливе для досягнення спільної мети. Активізуюча взаємодія гарантує – студенти будуть підтримувати і допомагати один одному під час спільної праці. Кожен учасник групи стає індивідуально відповідальним за результати вивчення, який би шлях досягнення мети вони не обрали. Зрозуміло, що міжособистісні вміння критично важливі для успішного результату